

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Infokorralduse õppekava

Uwe Tallmeister

Isikliku raamatukogu haldamine sotsiaalkataloogis

Lõputöö

Juhendaja: Lilian Ariva, MA

Tartu 2022

SISSEJUHATUS	4
1 TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	6
1.1 Sotsiaalkataloogi mõiste	6
1.2 Sotsiaalkataloogid ja raamatukogude kataloogid	6
1.3 Praegused sotsiaalkataloogid	8
1.3.1 Anobii	9
1.3.2 Goodreads	11
1.3.3 LibraryThing.....	12
1.3.4 Libib	14
1.3.5 StoryGraph	15
1.4 Uurimisküsimused	16
2 MEETOD	17
2.1 Uurimismeetod.....	17
2.2 Valim	18
3 TULEMUSED	20
3.1 Kasutajate ootused kataloogidele.....	20
3.2 Sotsiaalkataloogide vastavus ootustele	22
4 JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON.....	24
4.1 Järeldused ja diskussioon.....	24
4.2 Soovitused edasisteks uuringuteks.....	24
4.3 Meetodi kriitika.....	25
KOKKUVÕTE	26
SUMMARY	27
KASUTATUD KIRJANDUS	28
LISAD	31
Lisa 1. Küsimustik.....	31

Lisa 2. Hinnangute jaotus kataloogi omadustele	33
Lisa 3. Sotsiaalkataloogide funktsionaalsus	35

SISSEJUHATUS

Eestlased on väga lugemist armastav rahvas. Kodus olevate raamatute poolest oleme maailmas esikohal – keskmiselt on eestlastel kodus 218 raamatut (Sikora jt, 2019). Selline kogus mahub kenasti ühte raamaturiiulisse ja ilmselt ei ole nende kataloogimise järele vajadust. Samas hindab Tiit Hennoste, et paljudel eestlastel võib kodus olla ka mitmeid tuhandeid köiteid (Kerge, 2018). Nii paljude teoste puhul on paratamatult vaja mingisugust süsteemi nende organiseerimiseks.

Kõige lihtsam on paigutada raamatud riulitele süstematiseeritult. Sel juhul on raamat leitav oma füüsilise asukoha kaudu. Aga ka sel juhul tekib küsimus, mis põhimõttel neid järjestada. Süsteemina ei saa käsitleda dekoratiivseid paigutusi, kus raamatud on riulitele jagatud värvi järgi (punase seljaga raamatud ühel, kollase seljaga teisel jne) või üldse seljaga seina poole, et vähendada kaanekujunduse mõju ja erinevate kaanekujunduste konflikte (Templeton, 2022). Kuigi raamatuid saab rakendada sisekujunduse elemendina, ei ole sellise paigutuse puhul võimalik raamatuid näiteks autori või pealkirja järgi üles leida ilma täpselt teadmata, kuidas see välja näeb või millisele riulile see on paigutatud. Mõningaid teoseid võib visuaalselt esile tõsta, ent tavaliselt on esimene liigitustase ilukirjandus vs. teaduskirjandus (Brown, 1960). Ilukirjanduse puhul on levinud autorite järjestamine tähestiku järjekorras; iga autori raamatud on järjestatud ilmumisaasta või tähestiku põhjal või seeriade kaupa (Brown, 1960; Evans, 2019). Samas Templeton (2022) väidab, et see on küll lihtne, aga liialt piirav – näiteks võiks sama žanri raamatud olla kõrvuti. Teaduskirjanduse puhul on otsus keerulisem – raamatuid võib korrastada nii teema kui autori (Evans, 2019; Vallentine, 1981), aga ka kasutussageduse põhjal (Brown, 1960), nii et enim kasutatud raamatud on kõige kergemini käitsetsaadavad.

Piisavalt suure kogu puhul võib tekkida vajadus selle kohta siiski kataloog koostada. Lihtsalt märkmikusse kirja panek ei ole väga hea, kuna sel juhul ei saa uusi kirjeid alati õigesse kohta vahele lisada. Seetõttu soovitati kasutada kartoteeki (Brown, 1960; Vallentine, 1980), mille haldamine on küll tülikam, aga paindlikum. Koos personaalarvutite tulekuga ilmusid soovitud, kuidas oma kataloog elektroonilisele kujule viia, kasvõi Wordi dokumendina (Klein, 1990). Sealt samm edasi on kataloogi hoidmine tabelina Excelis või mõnes analoogilises tarkvaras, kus saab informatsiooni mugavalt lisada ja sorteerida. Elektrooniline kataloog on küll praktilisem kui sahtlitäis kaarte, kuid ainult ühe failina hoitud kataloogil on mõned puudujäägid. Esiteks ei pruugi see olla kõikjalt ligipääsetav (näiteks raamatupoes kontrollimaks, kas raamat on kodus juba olemas) ja teiseks vajab see palju käsitsi õigel kujul andmete sisestamist.

Interneti levik ja veel enam nutiseadmete kasutusele võtt tähendasid, et inimestel oli ligipääs andmetele igalt poolt, kus internetiühendus toimus. Koos andmebaaside arenguga ei olnud enam tehnilisi takistusi veebipõhiste kataloogide loomiseks, mida saaks kasutada suvalise seadmega. Raamatukogude jaoks tähendas see avalike elektronkataloogide (OPAC) veebi kolimist. Samas ei ole raamatukogude infosüsteemid üldiselt sobivad erakogu haldamiseks. Näiteks RIKSi arendaja sõnul on 20 aasta jooksul ainult neli inimest tundnud huvi RIKSi kasutamise vastu oma kogu haldamiseks; selle peamiseks takistusteks on tarkvara kõrge hind, palju kodukasutajatele liigseid funktsioone ja vajadus Windowsi tööluarakendust kasutada (M. Lilbok, isiklik suhtlus, 11. mai 2022).

Tänapäeval levinum lahendus oma raamatute halduseks ehk sotsiaalkataloog on tekkinud vastupidises suunas arengu tulemusena. Kui avalikud elektronkataloogid kujunesid raamatukogu kataloogi veebis kättesaadavaks tegemisel, siis sotsiaalkataloogid tekkisid sotsiaalvõrgustike spetsialiseerumise käigus. Nagu sotsiaalvõrgustikke üldiselt, on ka sotsiaalkatalooge palju ning need muutuvad pidevalt – mitmed on aja jooksul ära kadunud, omanikke vahetanud või oma algsest visioonist kaugemale liikunud. Minu töö eesmärk on selgitada, millised sotsiaalkataloogid praegu olemas on, kuidas need isikliku raamatukogu haldamiseks sobivad ning mida kasutajad selliselt kataloogilt ootavad.

Lõputöö jaguneb neljaks peatükiks. Esimeses peatükis annan ülevaate töös kasutatud teoreetilistest lähtekohtadest ning varasematest uuringutest selles valdkonnas. Teises peatükis tutvustan uurimismeetodit ja valimit. Kolmandas peatükis esitlen uurimistulemusi. Neljandas peatükis analüüsin uurimistulemusi lähtudes uurimisküsimustest ja teen ülevaate peamistest järeldustest.

1 TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

See peatükk on jaotatud neljaks osaks: Esimeses osas defineerin sotsiaalkataloogi mõiste. Teises osas toon välja sotsiaalkataloogide ja raamatukogude kataloogide erinevused. Kolmandas osas kirjeldan olemasolevaid sotsiaalkatalooge ja neljandas osas sõnastan uurimisküsimused.

1.1 Sotsiaalkataloogi mõiste

Uue aastatuhande algusega tekkis mõiste Veeb 2.0 ehk sotsiaalne veeb, mille sisuks oli inimeste vaheline infovahetus ja koostöö. Üheks koostöövormiks on folksonoomia ehk ühismärksõnastamine – süsteem, kus kasutajad saavad sisule oma valikul silte/märksõnu lisada. Peters ja Stock (2008) eristavad folksonoomiat kui süsteemi ühismärksõnastamisest kui tegevusest, mille kohta nad kasutavad terminit *social tagging*. Ferguson (2009) arendab seda edasi ja kirjeldab kasutajate ühise märksõnastamisega kataloogi moodustamist terminiga *social cataloging* ehk sotsiaalne kataloogimine, ja veebilehti, kus seda teha saab, terminiga *social cataloging site*. Kuigi Ferguson (2009) rõhutab, et sotsiaalne kataloogimine on tegevus, mitte vahend, siis eesti keeles võiks analoogiliselt sotsiaalvõrgustikega kasutada terminit „sotsiaalkataloog“.

1.2 Sotsiaalkataloogid ja raamatukogude kataloogid

Sotsiaalkataloogide algusaastatel võrreldi neid avalike elektronkataloogidega, kuigi lähenemised erinesid – neid käsitleti nii OPACi järglastena (Gardner, 2012) kui täiendustena (Ferguson, 2009; Lund ja Washburn, 2009). Kuigi neil on elektronkataloogidega ühiseid jooni, on ka olulisi erinevusi.

Cutter esitas juba 19. sajandil raamatukogu kataloogile kolm nõudmist (Cutter, 1876). Kataloog peab:

- 1) võimaldama leida teos, millest on teada autor, pealkiri või teema;
- 2) näitama, mis teoseid raamatukogus leidub teatud autorilt, teatud teemal või teatud laadi kirjandusest;
- 3) abistama teose valikul selle väljaande või laadi osas.

Spiteri (2009) kommenteerib, et selle põhjal on raamatukogu kataloogi peamine eesmärk teavikute kogu kirjeldada, sarnaseid teavikuid leida ja aidata neid võrrelda. Sotsiaalkataloogid tegelevad Spiteri sõnul lisaks kogude kirjeldamisele ka loetuga seotud ideede ja huvide vahetamisega. Selle esmane väljendumisviis on märksõnastamine.

Ühismärksõnastamise ehk folksonoomia osas eristatakse laia ja kitsast folksonoomiat (Peters ja Stock, 2008). Kitsast folksonoomiat iseloomustab see, et sisule saab märksõnu lisada ainult autor – kuigi teised kasutajad saavad märksõnadele vastavat sisu vaadata, ei saa nad ise märksõnu lisada. See on levinud sotsiaalvõrgustikes, kus kasutajatel on suurem roll sisu loomisel – fotod, videod jms. Raamatukogude kataloogides lisavad märksõnu töötajad (või laaditakse märksõnad koos kirjetega teistest andmebaasidest), nii et see on lähedasem kitsale folksonoomiale. Sellele vastandub lai folksonoomia, kus mitmed kasutajad sildistavad mitmeid objekte; kasutatavad märksõnad võivad olla samad või erinevad (Peters ja Stock, 2008). Sotsiaalkataloogides on esindatud pigem lai folksonoomia.

Võrreldes professionaalse märksõnastamisega on ühismärksõnastamisel nii eeliseid kui ka puuduseid. Peamiseks eeliseks on paindlikumad märksõnad, mis võimaldavad informatsiooni paremini leida. Lund ja Washburn (2009) toovad näitena, et Library of Congressi märksõnade nimekirjas on olemas „autism“, aga kui keegi otsib raamatut terminiga „asperger“ (Aspergeri sündroom on autismisarnane psüühikahäire), siis otsing ei pruugi anda samu tulemusi. Hider jt (2021) uurisid LibraryThingi kasutajate märksõnastamist kirjanduse, äri ja ajaloo valdkondades ning leidsid, et kasutajad lisavad mitmeid märksõnu, mis seovad erinevaid teoseid omavahel – ajalooramatutele lisati märksõnadena isiku- ja kohanimed, organisatsioone, sündmusi ja abstraktseid mõisteid nagu „propaganda“ ja „diplomaatia“. Samas võivad lisatud märksõnad olla ka liialt laialivalguvad ja tekitada infomüra; ajaloo puhul toodi näitena „Euroopa“ ja „sõda“. Sellest hoolimata on üldine arusaam, et kasutajate lisatud märksõnad muudavad otsingu efektiivsemaks ja annavad rohkem võimalusi sobivate tulemusteni jõuda (Hider ja Steele, 2021; Hider jt, 2021; Lu jt, 2010; Martines, 2010; Spiteri, 2009, Ullah ja Khusro, 2020).

Üks ühismärksõnastamise suurimaid miinuseid on see, et kasutajate märksõnad on tihti subjektiivsed või omavad tähendust ainult neile endile (Hider jt, 2021; Lu jt, 2010). Lu jt. toovad näitena välja „loetud 2009“, „esmatrükk“ ja „kõvakaaneline“. Osaliselt on see tänapäeval lahendatud detailsemate andmetega – sotsiaalkataloogides on võimalik märkida, millal raamatut loeti, ja selle põhjal ka päringuid koostada; samuti on enamasti võimalik valida konkreetne

raamatu trükk. Nii Ullah ja Khusro (2020) kui ka Hider ja Steele (2021) mainivad muuhulgas, et erialaspetsialistid võivad kasutada samu märksõnu vahel teisiti kui tavakasutajad.

Gardner (2012) mainib ühe probleemina veel märksõnade kasutamise varieerumist – kirjavead, suur- ja väiketähtede erinev kasutus, erinev kirjpilt jms. Sellele on erinevaid lahendusi: suurtähed muudetakse väikesteks ja näidatakse märksõnu ainult väiketähtedega; märksõnu sisestades soovitatakse teiste kasutajate sisestatud märksõnu; kasutajatel palutakse hinnata, kas etteantud märksõnad sobivad sellele objektile, jne. Samuti toetavad otsingumootorid tihti sünonüüme ja suudavad nende abil seotud tulemusi näidata.

1.3 Praegused sotsiaalkataloogid

Esimene raamatutele keskenduv sotsiaalkataloog on 2005. aastal asutatud LibraryThing, mis tegutseb siiani. Aja jooksul on tekkinud sellele mitmeid konkurente, millest osa on ka tegevuse lõpetanud. Tabelis 1 on ülevaade praegu tegutsevatest sotsiaalkataloogidest.

Tabel 1. Aktiivsed sotsiaalkataloogid

Nimi	Asutatud	Kasutajate arv
Anobii	2006-	n/a
Babelio	2007-	n/a
Douban	2005-	180 000 000
Goodreads	2006-	125 000 000
Libib	2012-	300 000
LibraryThing	2005-	2 550 000
ReadGeek	2010-	n/a
Skoob	2009-	4 000 000
StoryGraph	2019-	100 000

Järgnevalt kirjeldan viit suuremat sotsiaalkataloogi, mis on eesti või inglise keeles kasutatavad, kasutades selleks *walkthrough* meetodit (Light jt, 2018), kuid piirdudes lihtsama

funktsionaalsusega – selle töö eesmärgiks ei ole analüüsida sotsiaalkatalooge üldiselt, vaid . Raamatuga seotud tegevuste kirjeldamiseks võtan aluseks Oskar Lutsu „Kevade“ 1986. aasta väljaande, millel puudub ISBN. See on eestikeelne vanem raamat, mis võimaldab hinnata kataloogi põhjalikkust.

Võrdlusest jäävad välja kolm sotsiaalkataloogi, kuna need ei paku kasutajatele ingliskeelset kasutajaliidest ning seetõttu ei saa neid objektiivselt hinnata:

- Babelio on prantsuskeelne
- Douban on hiinakeelne
- Skoob on portugali keelne (suunatud Brasiilia kasutajatele)

Samuti jätan vahele Readgeeki analüüsi. Kuigi sel on ingliskeelne kasutajaliides olemas (mõnede keeleliste vigadega), on selle peamiseks fookuseks raamatute soovitamise, mida järgmiseks lugeda. Seetõttu ei sobi Readgeek koduse raamatukogu kataloogimiseks.

1.3.1 Anobii

Anobii avaleht on minimalistliku kujundusega (vt. joonis 1). Ülaservas on otsingulahter (kasutatav ka ilma sisse logimata) ning lingid „Explore“ („Avasta“) ja „Contribute“ („Panusta“), rõhutades kasutaja aktiivset rolli selle sotsiaalvõrgustiku kasutamisel.

The screenshot shows the Anobii website interface. At the top, there is a navigation bar with the Anobii logo, a search bar containing 'Books' and 'Search by Title, Author or ISBN', and buttons for 'Explore', 'Contribute', and 'Sign In'. Below the navigation bar is a large banner with the text 'Welcome' and 'Anobii is the independent social network for book lovers.' The banner includes three bullet points: 'Discover new and old books', 'Build your own library', and 'Meet millions of book lovers from around the world'. A 'Join Now - It's Free!' button is located at the bottom left of the banner. To the right of the banner is an illustration of three people in a library setting. Below the banner is a book recommendation for 'Watership Down' by Richard Adams, showing a 5-star rating and library status. To the right is a 'This Week's Top Rated' section with book covers for 'Shatter Me', '4', and 'King of the Stone'.

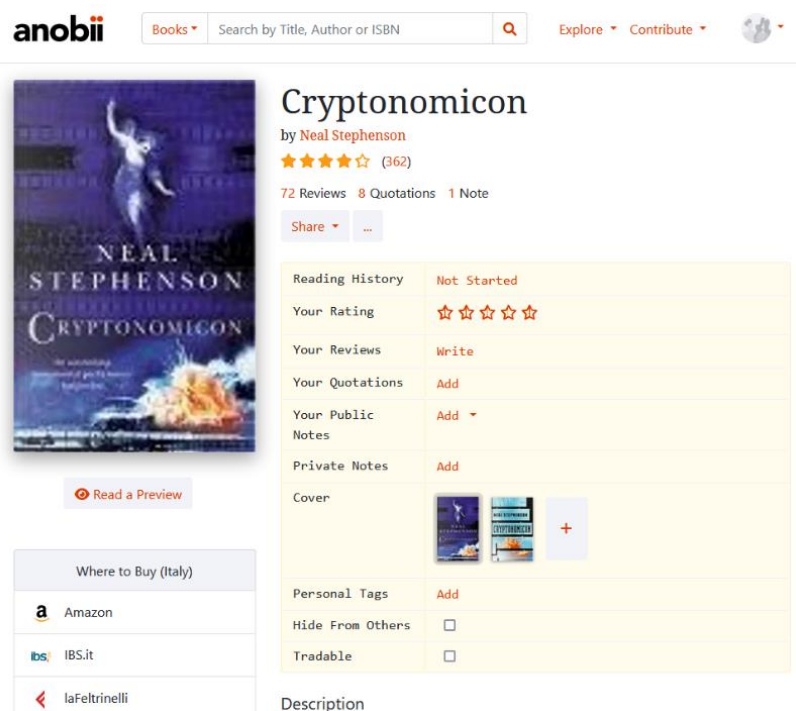
Joonis 1 Anobii avaleht

Avalehel on lühiülevaade, mida siin võrgustikus teha saab, esile tõstetud nupp uue konto loomiseks, viimati lisatud ülevaated raamatutest ning sel nädalal kõige kõrgemalt hinnatud raamatute edetabel. See toob välja kasutajate aktiivse rolli sisu hindamisel (arvustusi lisades näidatakse kasutajat avalehel!) ning annab ka soovitusi, mida võiks lugeda.

Otsing „Kevade“ andis tulemuseks ainult kaks raamatut autorilt pseudonüümiga KevaD, seega võrdluseks kasutasin Neal Stephensoni raamatut „Cryptonomicon“, ISBN 9780099410676. See on piisavalt levinud raamat, et seda kõikides kataloogides leida (erinevalt näiteks eesti kirjanike raamatutest), aga samas on sellest mitu erinevat trükki. Anobii lubab teha ettepanekuid raamatute lisamiseks – kasutaja saab täita vormi raamatu kohta ning saata selle administraatoritele üle vaatamiseks, kes otsustavad, kas lisada raamat andmebaasi.

„Cryptonomicon“ andis otsides esimesena õige tulemuse. Otsingutulemuste juurest sai valida, millist trükki vaadata, ning valitud trüki oma kogusse lisada.

Joonis 2 kujutab kogusse lisatud raamatu vaadet. Raamatu detailides näidatakse statistikat (teiste kasutajate arvustused, tsitaadid ja märkmed).

The screenshot shows the Anobii website interface. At the top, there is a search bar with the text "Search by Title, Author or ISBN" and a search icon. To the right of the search bar are links for "Explore" and "Contribute". The main content area features the book cover for "Cryptonomicon" by Neal Stephenson. Below the cover is a "Read a Preview" button. To the right of the cover, the book title "Cryptonomicon" is displayed, followed by the author's name "by Neal Stephenson" and a star rating of 4.5 (362 reviews). Below this, there are statistics: "72 Reviews 8 Quotations 1 Note" and a "Share" button. The sidebar on the right contains several sections: "Reading History" (Not Started), "Your Rating" (4.5 stars), "Your Reviews" (Write), "Your Quotations" (Add), "Your Public Notes" (Add), "Private Notes" (Add), "Cover" (with a small image of the book cover and a plus sign), "Personal Tags" (Add), "Hide From Others" (checkbox), and "Tradable" (checkbox). At the bottom of the sidebar, there is a "Description" section.

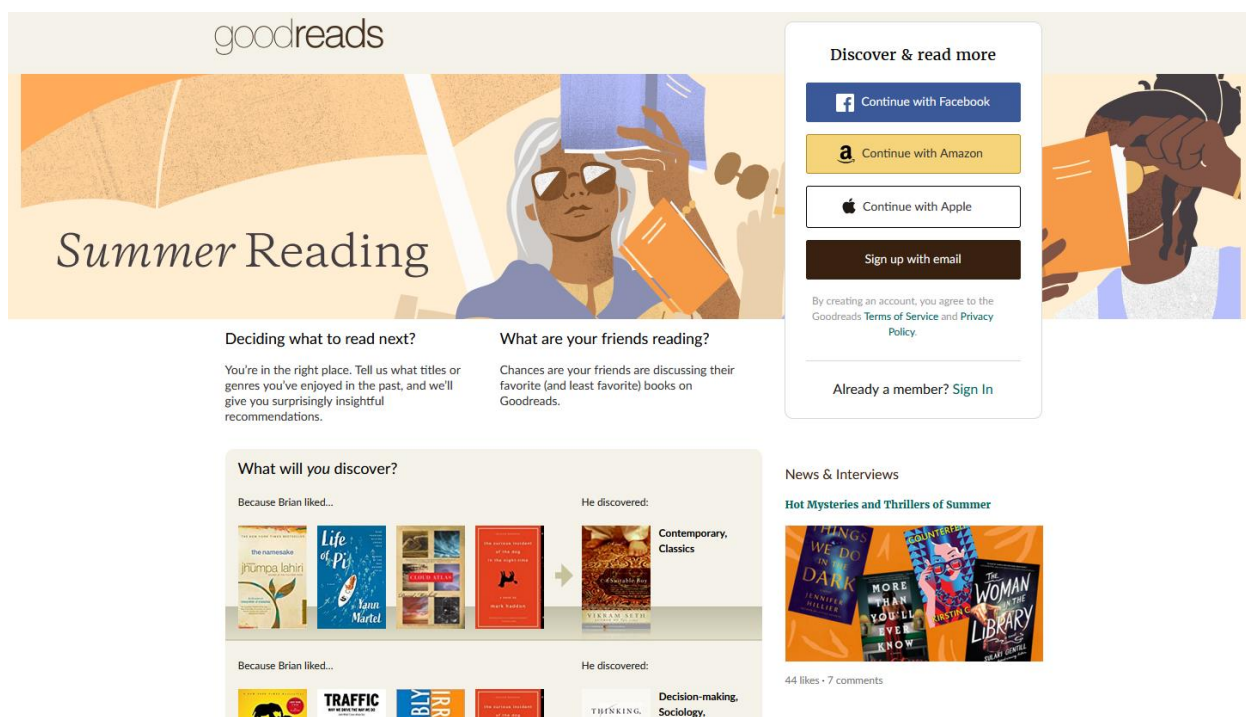
Joonis 2 Anobii raamatu vaade

Kasutaja saab raamatut hinnata, lugemist märkida, lisada arvustusi, tsitaate ja märkmeid ning märksõnu. Unikaalne omadus on valik „Hide from others“ („Peida teiste eest“), mis lubab raamatu kogus teistele kasutajatele nähtamatuks teha.

Lehe vasakus servas kaanepildi all on ka lingid e-poodidele, kus seda raamatut võiks olla võimalik osta.

1.3.2 Goodreads

Goodreads avalehel (vt. joonis 3) on esile tõstetud kasutajaks registreerumise nupud erinevate teenuste kaudu. Avaleht rõhutab lugemiseks raamatute soovitamist, tuues selle kohta ka visuaalsed näited. Kohas, kus Anobii lehel paiknes nädala raamatute edetabel, on Goodreadsil uudistevoog.

Joonis 3 Goodreads avaleht

Eraldi väärrib välja toomist lehe keskel olev küsimus, mida lehe külastaja sõbrad loevad – see vihjab, et lehega liitudes saab teada, mida tutvusringkond loeb, rõhutades sellega sotsiaalset aspekti.

Pärast sisse logimist avaleht muutub, näidates kasutajale tema endaga seotud detaile – mida ta loeb ja mida tema sõbrad loevad.

Goodreadsi otsing leiab „Kevade“ kergesti üles. Otsingutulemuste lehelt saab raamatut hinnata ja märkida, kas see on tuleviku lugemisnimekirjas, loetud või praegu käsil.

Raamatu lehel on esikohal kaanepilt, mille all on virtuaalse riuli valik (kas raamat on loetud jne) ning hinnangu koht (vt joonis 4). Lingid raamatu ostmiseks on lehekülje keskel; Amazon on

esitatud eraldi nupuna, kuna Amazon on Goodreads'i omanik. Teised e-poed on koondatud teise nupu alla.

Raamatu andmete all näidatakse kasutaja sõprade nimekirjas olijate arvustusi samale raamatule.

The screenshot displays the Goodreads page for the book 'Kevade' by Oskar Luts. The page layout includes a top navigation bar with 'goodreads', 'Home', 'My Books', 'Browse', and 'Community' links, along with a search bar. The main content area features the book cover, a 'Want to Read' button, and a 'Rate this book' section showing a 3.85 average rating from 1,905 ratings and 22 reviews. Below this is a 'GET A COPY' section with buttons for 'Amazon' and 'Online Stores'. The book's details, including 'Original Title', 'Edition Language', 'Series', and 'Setting', are listed. A 'FRIEND REVIEWS' section shows two reviews with star ratings and dates. An 'ABOUT OSKAR LUTS' section includes a profile picture and a 'Follow Author' button. A 'GENRES' section lists various categories with user counts. The page also features social sharing options and a 'READERS ALSO ENJOYED' section with book recommendations.

Joonis 4 Goodreads raamatu leht

Lehe paremas servas on sarnaste raamatute soovitusel, virtuaalriiulid erinevate žanridega ja viide autori enda profiilile GoodReadsi keskkonnas.

1.3.3 LibraryThing

LibraryThingi avalehel (vt joonis 5) on kesksel kohal kasutajate arv, mis on ilmselt mõeldud mõista andma, et uued kasutajad liituvad suure kogukonnaga. Erinevalt Anobii ja Goodreads keskkondadest on uueks kasutajaks registreerimisega võrdselt prominentne kasutajate sisse logimise vorm.

Avalehe alumisel poolel on kirjeldus, mida LibraryThingis teha saab, koos lingiga virtuaalsele tuurile. Paremalt all näidatakse sarnaselt Anobiile kasutajate tegevusi – raamatute lisamine ja arvustamine.

L Home Groups Talk Explore Zeitgeist English Help

del. Mon. 01. 22

A home for your books.
Enter what you're reading or your whole library. It's an easy, library-quality catalog.

A community of 2,550,000 book lovers.
LibraryThing connects you to people who read what you do.

Become a Member?
JOIN NOW

Already a member?
name
password
SIGN IN

or sign in with:

[forgot](#) / [organizations](#) / [terms](#)

CHECK IT OUT

- Take the tour
- Sign up. It's more fun than the tour.

WHAT'S GOOD?

- Catalog your books from Amazon, the Library of Congress and 4,941 other libraries.
- Catalog your movies and music too.
- LibraryThing is entirely free.
- Find new books to read.
- Talk about what you love with other committed bibliophiles.
- Track and lend your books.
- Snag a book from over 2000 early-release books every month.
- Available in many languages: (others)

RECENT ACTIVITY

thornton37814 reviewed: Assaulted pretzel by Laura Bradford **★★★** (read review)

dsha67 reviewed, rated: The Trials of Harry S. Truman: The Extraordinary Presidency of an Ordinary Man, 1945-1953 by Jeffrey Frank **★★★★** (read review)

scott2024 rated, added: Crawler, Book 1: Red Sky in the Morning by R S Merritt **★★★★★**

GregL rated: Efter hjälledöden by Henrik Tikkanen **★★★½**

sjgoins rated, added: 22 Seconds (Women's Murder Club, 22) by James Patterson **★★★★**

scott2024 rated, added: Crawler: Book 5: Off the Rails by R S Merritt **★★★★★**

metrobm added: Catholic Book of Bible Stories by Laurie Lazzaro Knowlton

Joonis 5 LibraryThing avaleht

Pärast sisse logimist ilmub ülemisele menüüribale lisanuppe oma raamatute halduseks; samuti tekib teine menüüriba kasutaja kogu haldamiseks ning lehe keskosal näidatakse kogu statistikat, viimati lisatud raamatuid ja linke lisategevustele.

Erinevalt teistest sotsiaalkataloogidest saab LibraryThingi otsingus ise valida, millisest allikast infot otsida. Kokku on ligi 5 000 allikat (sealhulgas ESTER), mille hulgast saab endale sobivad valida. Kuna Amazon on kaudselt ka LibraryThingi omanik, siis on populaarsete otsingumootorite all ka erinevad Amazoni teenused (Amazon UK books, Amazon.com music jne). Otsingutulemustest saab ühe klikiga lisada raamatu oma kogusse.

LibraryThing on võrreldavatest kataloogidest ainus, kes eristab teose puhul tavavaadet ja kirje toimetamisvaadet. Tavavaate näidis on esitatud joonisel 6. Seal kuvatakse raamatu bibliograafiline informatsioon, kasutajate lisatud märksõnad ning kasutajad, kes hiljuti on selle raamatu oma kogusse lisanud. Kui kogus on ka teisi trükke sellest raamatust, siis näidatakse neid samuti.

Kevade : pildikesi koolipõlvest. I ja II
by Oskar Luts, Ivi Raudsepp (Illustrerija)

Series: Tootsi lood - Tales of Toots (book 1), Oskar Lutsu kogutud teosed (4. raamat)

Members	Reviews	Popularity	Average rating	Mentions
69	2	322,615	★☆☆½ (3.71)	2

Other authors: Ivi Raudsepp (Illustrerija)
Tallinn : Eesti Raamat, 1986 [p.o.1987]

Work Information
Spring by Oskar Luts (1912)

Quick Links: Amazon.com, Abebooks.com, Amazon Kindle, Audible, CD Audiobook, Project Gutenberg, Google Books, WorldCat, Local Book Search, Swap.

Joonis 6 LibraryThing raamatu leht

Toimetamisvaates saab muuta kõiki raamatu detaile, kaasa arvatud pealkirja ja autori informatsiooni. Muuhulgas saab lisada ka raamatu füüsilised mõtmed ja erinevad klassifikaatorid – Kongressi raamatukogu, Dewey ning „muu“. Viimast soovitatakse raamatu füüsilise asukoha märkimiseks.

1.3.4 Libib

Libib on äärmiselt minimalistliku avalehega (vt joonis 7). Kesksel kohal on märksõna „Kataloogimine pilves“. Erinevalt teistest kataloogidest on üleval menüüribal ka viide hinnakirjale.

libib

Pricing Support Contact Us **Login** **Get Started**

Cloud Cataloging

Your library has never looked so good.
Books, Movies, Music and Video Games.

Get Started

Joonis 7 Libib avaleht

Kataloogist „Kevade“ otsimine annab tulemuseks programmeerimisraamatuid, kuid mitte Oskar Lutsu teost. Samas on erinevalt Anobiist võimalik siin kirjeid käsitsi lisada.

Võrreldes teiste kataloogidega on arvustuste ja märkmete lisamine Libib kataloogis varjatud – selleks tuleb ülariibalt valida sobiv link (vt. joonis 8). Lingi „Edit“ kaudu saab lisada märksõnu ja märkmeid ning lingi „Details“ kaudu hinnangu, arvustuse ja lugemisstaatuset. Iseenesest on see loogiline ülesehitus, kuid mitte intuiitvne.

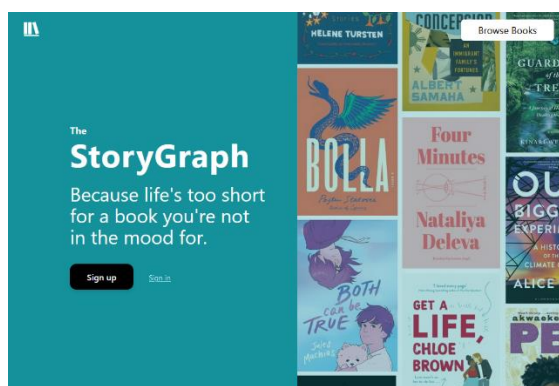

Joonis 8 Libib raamatu leht

Libib toetab ka raamatu eksemplaride lisamist koos nende seisukorraga (vabas vormis tekst).

1.3.5 StoryGraph

StoryGraph on tunduvalt uuem kui teised sotsiaalkataloogid, mistõttu avaleht on veelgi minimaalsem – lisaks hüüdlausele on nupud registreerumiseks ja sisse logimiseks (vt joonis 9).

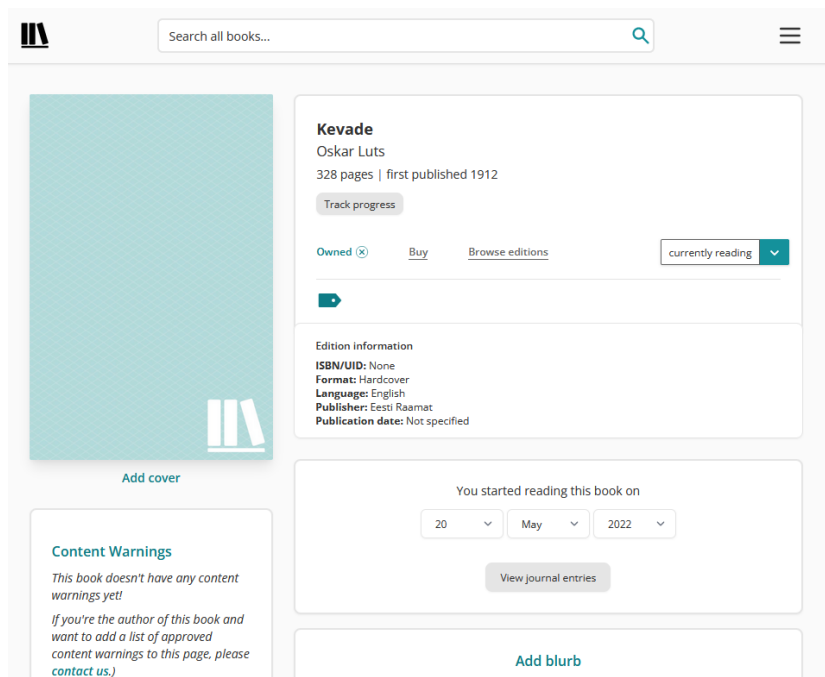

We'll help you **track your reading** and **choose your next book** based on your mood and your

Joonis 9 StoryGraph avaleht

Üleval paremas nurgas on nupp raamatute sirvimiseks, mida saab teha ilma sisse logimata.

StoryGraphi otsing suudab „Kevade“ isegi leida, aga selle keeleks on märgitud inglise keel ning trükkide andmed puuduvad (vt joonis 10).

Joonis 10 StoryGraph raamatu leht

Samuti puudub kaanepilt. Bibliograafiline informatsioon on piiratud. Kasutaja saab märkida lugemisstaatust ning kas tal on see raamat olemas; samuti saab lisada märksõnu. Osa kasutajaliidest ei ole kasutajasõbralik – „Edition information“ ei näe välja nagu nupp, millele vajutades trüki infot näidatakse või peidetakse; samuti viitab märksõnade võimalusele ainult vastav ikoon, millele tuleb klikkida, et märksõnade väli nähtavaks teha.

1.4 Uurimisküsimused

Eelneva põhjal võib öelda, et sotsiaalkataloogid on võrdlemisi sarnase funktsionaalsusega. Erinevusi on eelkõige kujunduses ja kasutajakogemuses, mis on subjektiivsemad kriteeriumid. Kuna valik, millist sotsiaalkataloogi kasutada, peaks lähtuma kasutajate vajadustest, siis sõnastan kaks uurimisküsimust:

1. Millised on lugejate ootused sotsiaalkataloogidele?
2. Milline olemasolevatest sotsiaalkataloogidest neile ootustele kõige paremini vastab?

2 MEETOD

See peatükk on jagatud kaheks. Uurimismeetodi osas annan ülevaate kasutatud meetodist ja uuringu käigust. Valimi alajaotuses kirjeldan valimit ning valimi moodustamise põhimõtteid.

2.1 Uurimismeetod

Kasutajate eelistuste ja ootuste kaardistamiseks koostasın küsitluse Google Forms keskkonnas. Küsimustik on esitatud täiskujul lisas 1. Vastajad jäid anonüümseks ning kõik küsimused olid vabatahtlikud.

Küsimustiku esimeses osas kogusin demograafilist informatsiooni (vanus, sugu ja haridus) ning uurisin praeguseid käitumisharjumusi – kas vastajad kasutavad juba mõnda sotsiaalkataloogi. Kataloogide valikus tõin välja viis suuremat aktiivset kataloogi, kuid vastajatel oli võimalus ka oma vastus lisada. Eraldi küsimusega uurisin, kas vastaja on töötanud mõnel infohaldusega seotud ametikohal. Sügavamad teadmised infohaldusest võivad mõjutada otsuseid kataloogi valikul (Silva jt, 2005).

Küsimustiku teises osas palusin hinnata sotsiaalkataloogide erinevate funktsioonide olulisust 5-pallisel Likerti skaalal. Hinnatavad funktsioonid põhinevad erinevatel uuringutel sotsiaalkataloogide kasutatavuse ja kasutajaeelistuste kohta (Silva jt, 2005; Spiteri, 2009; Alwan, 2016; Mohammadbeigi jt, 2018). Kuna uuringu valimiks on Eesti elanikud, siis lisasin üheks omaduseks ka eestikeelse kasutajaliidese olemasolu.

Küsimustik lõppes vaba kommentaari väljaga, kus palusin lisada tagasisidet ja muid kommentaare. See võimaldas saada infot, mida muu küsimustik ei katnud.

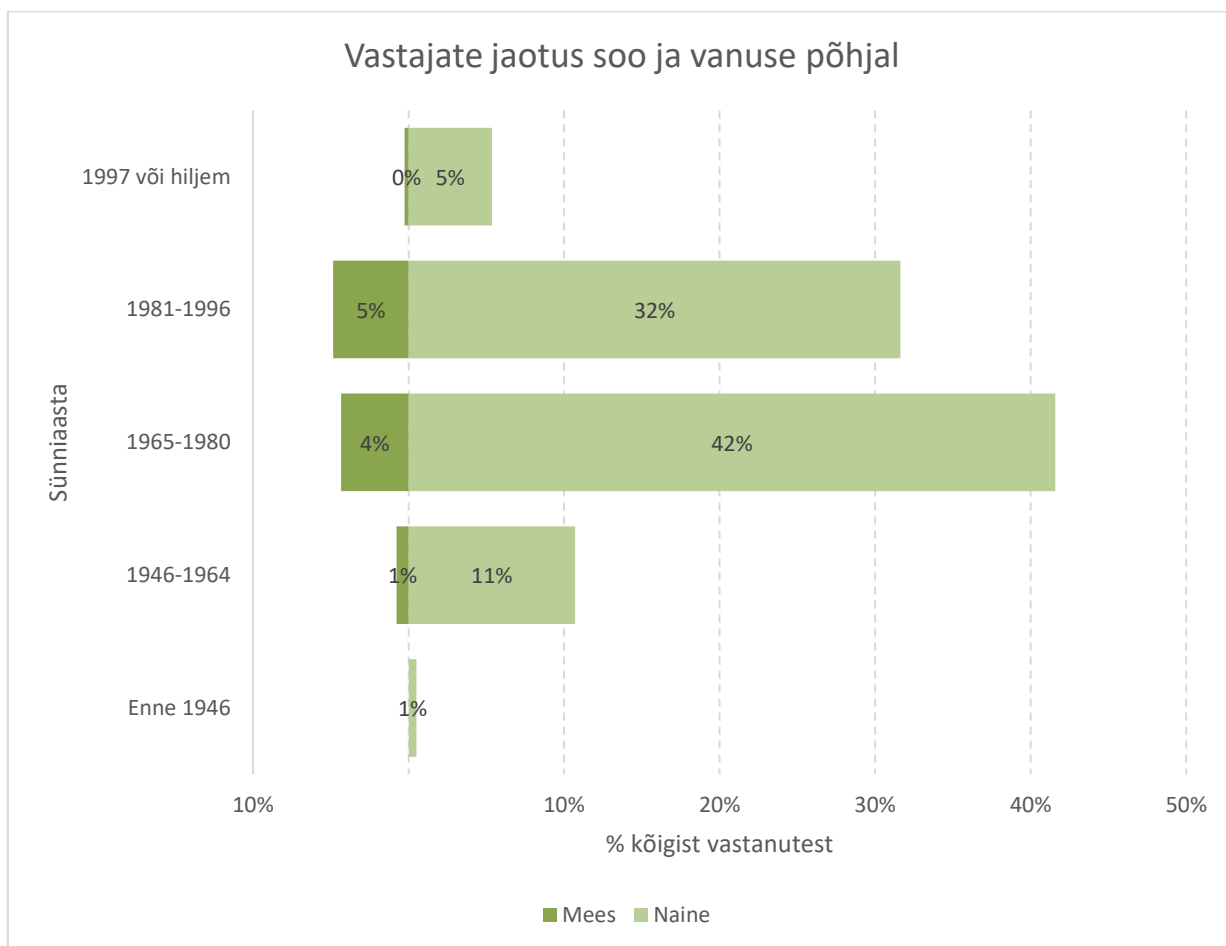
Enne küsitluse avaldamist palusin neljal inimesel sellele vastata ja tagasisidet anda. Eeltestijate valikul lähtusin nende erinevast taustast, et saada erinevaid vaatenurki. Kaks neljast eellugejast töötasid raamatukoguhoidjatena, esindades infoteaduste eksperte; üks lugeja oli professionaalne tarkvara testija, kes on treenitud vigu märkama; ja viimane vastaja oli ilma erihariduseta nõ. tavainimene, kes sai hinnata küsimuste arusaadavust ja selgust. Selle põhjal tegin küsimuste sõnastuses mitmeid täiendusi ja parandusi. Enne küsitluse avalikult üles panekut kustutasin eeltestijate vastused, kuna need võisid olla subjektiivsed ning seeläbi tulemusi mõjutada. Samas oli eellugejatel lubatud küsitlusele uuesti vastata.

Avaldasin küsimustiku Facebooki grupis „Lugemise väljakutse“. Valisin selle grupi, kuna selle liikmed on aktiivsed lugejad ja seetõttu võivad omada ka tugevamaid eelistusi raamatute kataloogimise osas. Küsitlus oli vastamiseks avatud 10 päeva.

Andmete analüüsiks kasutasin SPSS 19 tarkvara.

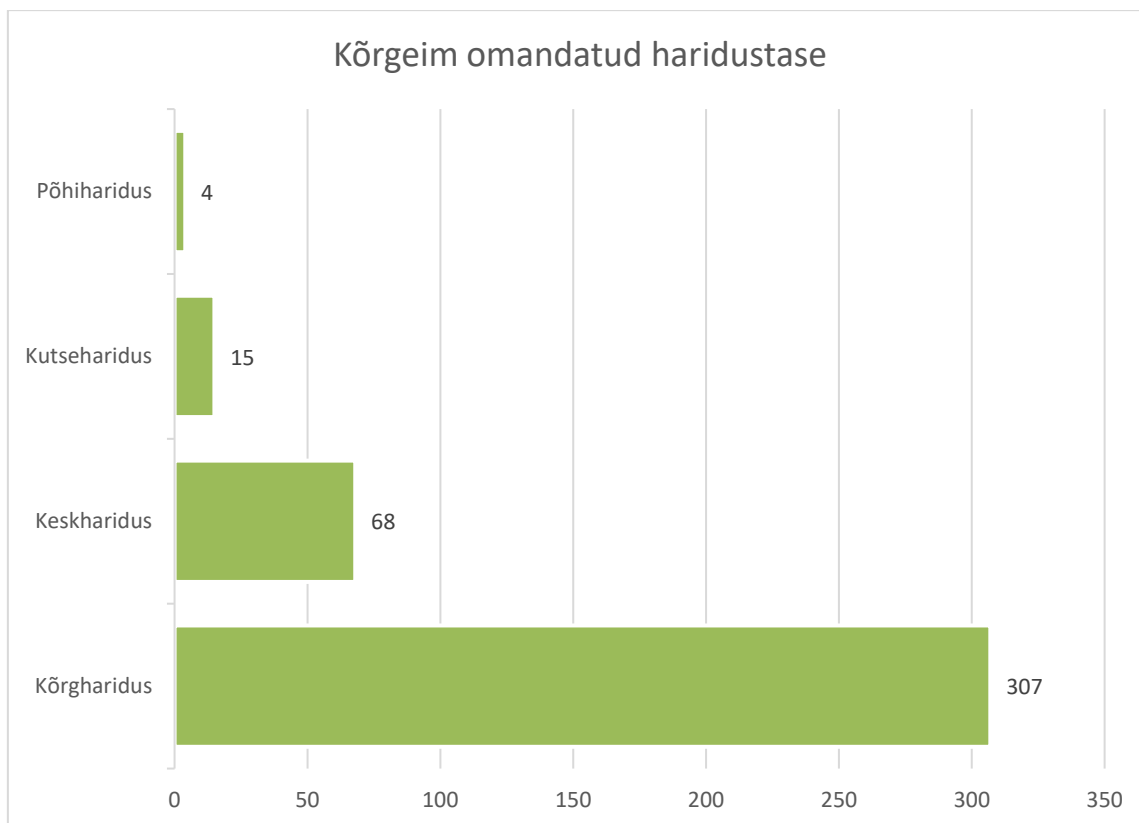
2.2 Valim

Kokku vastas küsimustikule 395 inimest. Vastajate sooline ja vanuseline jaotus on toodud ära joonisel 11. Sealt on välja jäetud 3 vastajat, kes ei märkinud vanust või sugu, ja 1 vastaja, kes märkis oma sooks Muu. Kokkuvõttes oli vastajate hulgas naiste osakaal peaaegu 90%.

Joonis 11 Vastajate jaotus soo ja vanuse põhjal.

Vastajate kõrgeim omandatud haridustase on esitatud joonisel 12. Üle kolmveerandi vastanutest olid kõrgharidusega.

Joonis 12 Kõrgeim omandatud haridustase

Töökogemust infohaldusega seotud alal mainis 29,9% vastanutest.

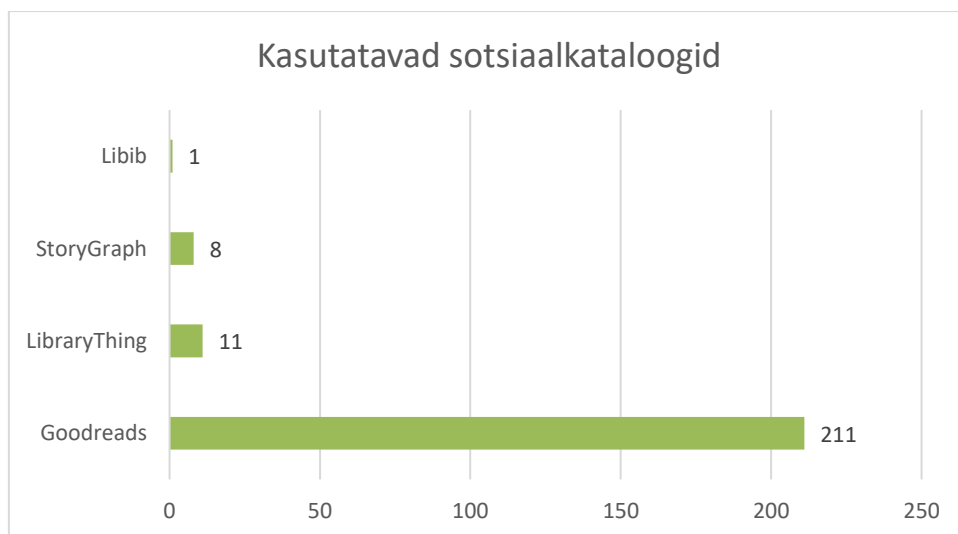
3 TULEMUSED

Järgnevalt esitan uuringu tulemused. Sissejuhatuseks annan ülevaate kasutajate ootustest kataloogide funktsionaalsusele. Edasi analüüsin, kuidas valitud sotsiaalkataloogid kasutajate ootustele vastavad.

3.1 Kasutajate ootused kataloogidele

Koguni 78,2% vastajatest avaldas soovi oma kodust raamatukogu paremini organiseerida. Samas tuleb selle küsimuse puhul arvestada, et vastajad võisid küsimusest erinevalt aru saada, mõeldes selle all nii raamatute riulitel organiseerimist kui nende kataloogimist.

Küsimus, mida kasutatakse loetavate raamatute jälgimiseks, andis huvitavamaid tulemusi. Viiest küsimustikus nimetatud sotsiaalkataloogist ei kasutanud keegi vastanutest Anobii lehte. Teiste sotsiaalkataloogide tulemused on esitatud joonisel 13. Suur hulk Goodreads'i kasutajaid on ootuspärane; pigem on üllatav, et nii mitu vastajat StoryGraphi kasutavad.

Joonis 13 Kasutatavad sotsiaalkataloogid

Sellel küsimusel oli vastajatel võimalus ka oma vastus lisada, mida ka kasutati. Mitu vastajat mainisid järgnevaid meetodeid oma lugemise jälgimiseks:

- Exceli tabel
- Tekstidokument Google Drive'is
- URRAMi ja RIKSi kontod

- Raamatuvahetuse soovinimekiri
- Facebooki grupid „Lugemise väljakutse“ ja „Raamatusõbrad“
- Basmo (<https://basmo.app/>)
- Readgeek (<https://www.readgeek.com/>)

Kaks kasutajat väitsid, et nad ei jälgi oma lugemist, vaid kasutavad Goodreadsi ja sotsiaalmeediat oma kogemuste ja elamuste jagamiseks. See võib viidata, et küsimus on mitmeti mõistetav; samas on need vastused kooskõlas küsimuse mõttega.

Küsimustiku teises osas pidid kasutajad hindama sotsiaalkataloogide 13 omaduse tähtsust. Tulemused on esitatud lisa 2. Järgnevalt annan ülevaate olulisematest tulemustest.

Kolm omadust, mida vastajad kõige rohkem väga oluliseks pidasid, on:

- 1) Telefonis või tahvelarvutis kataloogi kasutamine (41,6%)
- 2) Raamatu välja laenamise märkimine (36,7%)
- 3) Eestikeelne kasutajaliides (31%)

Kui liita kokku vastused, kus omadust hinnati oluliseks või väga oluliseks, siis edetabel muutub:

- 1) Telefonis või tahvelarvutis kataloogi kasutamine (69,8%)
- 2) Raamatute kohta märkmete või arvustuste lisamine (61,3%)
- 3) Raamatu välja laenamise märkimine (60%)

Eestikeelset kasutajaliidest pidas oluliseks või väga oluliseks kokku kõigest 50,5% vastajatest. See näitab arvamuste polariseeritust – kui suurema osa omaduste hinnangud olid kas võrdsed või olid ülekaalus keskmised hinnangud, siis eestikeelse kasutajaliidese osas oli kõige rohkem just „Väga oluline“ ja „Üldse mitte oluline“ hinnanguid.

Kõige vähemtähtsate omaduste edetabel (kõige rohkem vastajaid, kes hindasid seda omadust üldse mitte oluliseks) on ootuspärane:

- 1) Muu meedia kataloogi lisamine (CD-d, filmid, jms) (30,2%)
- 2) Raamatute kataloogi hulgi lisamine (import) (27,9%)
- 3) Raamatute lisamine kataloogi triipkoodi või ISBN kaudu (26,1%)

Muu meedia toe mittevajalikkust seletas üks vastajatest kommentaaris sellega, et neid saab hoida teistes spetsialiseerunud sotsiaalkataloogides (iMDB, Discogs, jne). See langeb kokku Evansi

(2019) kirjeldusega. Üks põhjus võib olla see, et sotsiaalkataloogid on reeglina konkreetsele meediatüübile spetsialiseerunud ning teiste meedialiikide tugi on nõrgem – lihtsam on hallata infot erinevates kataloogides.

Raamatute hulgi lisamise mittetähtsus on samuti ootuspärane, kuna peamine vajadus selle järele on olemasoleva kataloogi teisele platvormile kolimine või kopeerimine. Sotsiaalkatalooge kasutatakse eelkõige selleks, et loetavate raamatute kohta oma muljeid ja arvamusi jagada. Kuigi osad inimesed loevad paralleelselt mitut raamatut, siis enamasti ei alustata nendega samal hetkel, nii et kataloogi peaks rohkem kui ühe raamatu korraga lisama.

Mõnevõrra üllatav on see, et triipkoodi või ISBN kaudu raamatute kataloogi lisamist pigem vähe tähtsaks peetakse. Seda võib selgitada erinevate põhjustega. Esiteks on sotsiaalkataloogide otsinguvahendid piisavalt head, et ainult pealkirja ja/või autori kaudu otsides on lihtne otsitavat teost leida, eriti kui tegu on uuema raamatuga. Paljude kasutajate jaoks ei pruugi oluline olla ka konkreetne trükk raamatust – neile piisab, kui nad saavad märkida lihtsalt selle, millist raamatut nad loevad. Põhjused võivad olla ka tehnilised – triipkoodilugejate järele ei ole kodus erilist vajadust ning kuigi nutiseadmetel on enamasti võimalus kaamerat ka triipkoodide lugemiseks kasutada, siis nõuab see enamasti rohkem samme kui teose pealkirja trükkimine. Kahjuks ei ole selle küsimustiku tulemuste põhjal võimalik selgitada, miks seda omadust nii väheoluliseks hinnati.

Statistiline analüüs näitas, et hinnangutel puudus statistiliselt oluline sõltuvus vastajate soost, vanusest või haridusest. Ainus statistiliselt oluline korrelatsioon oli infotöö kogemuse ja eestikeelse kasutajaliidese eelistuse vahel: $r=0,135$; $p<0,01$. Samas on see üsna nõrk korrelatsioon, mille põhjal ei saa järeldusi teha.

3.2 Sotsiaalkataloogide vastavus ootustele

Sotsiaalkataloogide omadused vastavalt küsitud hinnangutele on esitatud lisa 3. Selle põhjal saab võrrelda, millistel kataloogidel on olemas vastajate poolt kõige kõrgemalt hinnatud omadused.

Kõige olulisemaks hindasid vastajad võimalust kataloogi telefonis või tahvelarvutis kasutada. Üks vastaja kirjutas kommentaari: „Ainult siis tunnen [kataloogist] puudust, kui olen raamatupoes ja enam ei mäleta, kas olen juba ühe või teise raamatu ostnud ja nii on juhtunud, et olengi soetanud mõne raamatu mitu korda.“ Nutiseadmeid toetavad kõik viis sotsiaalkataloogi. Praegusel

nutiajastul on selle puudumine mõeldamatu ning seetõttu on kõigil viiel sotsiaalkataloogil olemas ka eraldi äpid nii iOS kui Android operatsioonisüsteemidele, mida saab vastava seadme poest alla laadida. Nutitelefonid pakuvad koos äpiga lisavõimalusi; näiteks saab telefoni kaameraga ribakoode skännida.

Samamoodi on kõikidel võrreldud sotsiaalkataloogidel võimalus raamatute kohta märkmeid või arvustusi lisada, kuna see on üks sotsiaalkataloogide põhiomadustest. Kõik viis sotsiaalkataloogi võimaldavad lisada raamatutele avalikke arvustusi, kuid märkmete tugi on erinev:

- Anobii ja LibraryThing lubavad lisada nii avalikke kui isiklikke märkmeid.
- Libib toetab ainult isiklikke märkmeid.
- Goodreads ja StoryGraph kataloogides puudub võimalus märkmeid lisada.

Puuduv märkmete tugi võib viia eelpool kirjeldatud probleemini, et kasutajad lisavad märksõnu, mis omavad tähendust ainult neile endile – kui märksõnad on ainus võimalus raamatu kohta isiklikke märkmeid lisada (sest arvustused on teistsuguse eesmärgiga), siis paratamatult leidub kasutajaid, kes neid sel moel rakendavad.

Vastajad pidasid oluliseks ka võimalust märkida, et raamat on kellelegi laenatud. Selline võimalus on olemas võrreldavatest ainult kahes kataloogis: LibraryThing toetab laenutuste jälgimist ilma piiranguteta, samas kui Libib kataloogis on laenutused tasuline lisafunktsioon.

Kui arvestada ainult „väga oluline“ hinnanguid, siis on tähtsuset kolmas omadus eestikeelne kasutajaliides, mis on olemas ainult LibraryThing kataloogil ning ka see on puudulik – eesti keelde on tõlgitud kõigest 45,7% kasutajaliidesest.

Eelneva põhjal on LibraryThing sotsiaalkataloogil kõige rohkem kasutajatele olulisi funktsioone. Teisel kohal on Libib, kolmandal Anobii ning kõige vähem sobivad vastajate ootustega Goodreads ja StoryGraph. See läheb vastuollu lugemise jälgimiseks kasutatavate vahendite vastustega, kus Goodreadsi kasutas peaaegu kakskümmend korda rohkem vastajaid kui LibraryThingi.

4 JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Järgnev peatükk on jaotatud kolmeks osaks – uuringu tulemuste analüüs, soovitusel tulevasteks uuringuteks ja kasutatud meetodi kriitika.

4.1 Järeldused ja diskussioon

Üks potentsiaalne probleem võib olla tulemuste kallutatus vastajate soo järgi. 90% vastajatest märkisid enda sooks „Naine“ ehk siis naisi oli vastajate hulgas oodatust oluliselt rohkem. Kuigi naised loevad meestest rohkem, siis sellest ei tulene tingimata just naise roll koduse raamatukogu haldajana. See kallutatus võib olla seotud ka vastajate värbamise meetodiga – juhul, kui „Lugemise väljakutse“ grupis on rohkem naisi kui mehi, siis on selline sooline jaotus ootuspärane. Teisest küljest oli meessoost vastajaid piisavalt, et statistiline analüüs oleks võinud korrelatsioone vastaja soo ja hinnangute vahel leida.

Küsitluse tulemustest ilmneb konflikt kasutajate ootuste ja käitumise vahel. Kuigi Goodreads sotsiaalkataloogil puuduvad mitmed vastajate poolt kõige kõrgemalt hinnatud omadused, on sel konkureerivatest sotsiaalkataloogidest kordades rohkem kasutajaid. Üldises statistikas (vt. tabel 1) on Goodreads kataloogil viis korda rohkem kasutajaid kui LibraryThingil. Küsitlusele vastanute seas oli see erinevus veel suurem – 19 korda.

Sellel võib olla mitmeid põhjusi, kuid selle töö kontekstis on kõige tõenäolisem erinev rõhuasetus. Oma töös uurin, kas ja kuidas sotsiaalkatalooge saab kasutada isikliku raamatukogu haldamiseks, kuid seda võib pidada pigem sotsiaalkataloogide kõrvaliseks rakenduseks. Termin „sotsiaalkataloog“ ise viitab, et need on oma olemuselt seotud suhtlusega, mis sotsiaalkataloogides väljendub muuhulgas ühise kataloogi koostamisena. Seetõttu on tõenäoline, et Goodreadsi kasutatakse just oma lugemise jälgimiseks ning kogemuste vahetamiseks, milleks see sobib väga hästi. Raamatute kataloogimine ja indekseerimine on teist laadi tegevus; kuigi enamuses sotsiaalkataloogides on selleks vastavad vahendid olemas, ei ole see siiski esmane eesmärk.

4.2 Soovitusel edasisteks uuringuteks

Eesti keeles on küll uuritud sotsiaalvõrgustikke ja sotsiaalmeediat, kuid sotsiaalkataloog on väga uus mõiste. Seetõttu olekski vajalik uurida sotsiaalkataloogide kasutamist Eesti kontekstis.

Küsitluse tulemustest ilmnes, et üle poole vastanutest kasutab Goodreadsi, nii et sotsiaalkataloogide kasutajad on Eestis olemas.

Vastajate kommentaaridest tuli välja, et mitme vastaja jaoks piisab kogu paigutusest selleks, et oma kogust ülevaadet saada. See on üks tulevaste uuringute lähtekohti – tuvastada, kuidas oma kogusid kodus paigutatakse.

Oma töös tegelesin eelkõige sotsiaalkataloogidega, mis on küll veebis kasutatavad, aga mõeldud eelkõige arvutiekraanil vaatamiseks. See võib olla jäänuk sotsiaalkataloogide päritolust – Veeb 2.0 ja koos sellega sotsiaalkataloogid tekkisid enne nutiseadmete levikut, seega on kesksel kohal veebileht ning äpid on teisejärgulised. Samas mainisid vastajad ka paari äppi (nt. Basmo), millega oma lugemist jälgida. Äppide eelis on see, et nad on arendatud nutiseadmetele ja seetõttu on neid nutiseadmetes mugavam kasutada kui veebilehti, mis ei pruugi olla väikesele ekraanisuurusele optimeeritud. Üks uuringusuund võikski olla sotsiaalkataloogide äppide võrdlemine eraldiseisvate lugemisäppidega.

4.3 Meetodi kriitika

Üks tegur, mida küsimustik ei katnud, oli raamatute arv kodus. See mõjutab otseselt vajadust isikliku raamatukogu halduse järele – väikese kogu puhul on ka väiksem vajadus neist kataloog koostada. Teisest küljest on raske raamatute arvu hinnata ja ei ole mõistlik paluda vastajal oma kogu üle vaadata ning raamatuid loendada. Seetõttu oleks koduste raamatute arv küll hea sisend, kuid tõenäoliselt ei oleks see usaldusväärne.

Küsimustiku vastustest tuli välja, et mitmed vastajad jälgivad oma lugemist raamatukogu kataloogis (RIKS ja URRAM). See tähendab, et vastajad ei osta raamatuid koju, vaid laenutavad neid lugemiseks raamatukogust. Sellisel juhul on ilmselt ka väiksem vajadus kodust raamatukogu kataloogida ning hinnangud erinevate funktsioonide tähtsusele on abstraktsemad. Iseenesest ei ole see muidugi probleem – uuringu eesmärk ei ole koguda infot ainult inimestelt, kellel on tungiv vajadus oma kogu paremini hallata. Samas viitab see eelpool mainitud probleemile, millega ma küsimustikus piisavalt ei arvestanud – paljude vastajate jaoks on sotsiaalkataloogide jm vahendite kasutamise eesmärgiks loetavate raamatute jälgimine, mitte oma kogu kajastamine. Kuigi lugemise jälgimine (ja teiste lugejatega mõtete vahetamine) on sotsiaalkataloogides kesksel kohal, siis minu töö fookus oli isikliku raamatukogu haldamisel, mistõttu küsimustik keskendub rohkem kataloogi funktsioonidele ja vähem kasutajate tegevusele.

KOKKUVÕTE

Minu lõputöö eesmärgiks oli uurida võimalusi isikliku raamatukogu haldamiseks sotsiaalkataloogis ning leida selleks sobivaim variant.

Eesmärgi saavutamiseks püüdsin leida vastuseid kahele küsimusele:

1. Millised on lugejate ootused sotsiaalkataloogidele?
2. Milline olemasolevatest sotsiaalkataloogidest neile ootustele kõige paremini vastab?

Lõputöös kasutasin kvantitatiivseid uurimismeetodeid. Uurimistööks võrdlesin viie suurema aktiivse sotsiaalkataloogi funktsionaalsust ning seejärel küsitlesin lugemishuvilisi, et selgitada välja nende eelistused sotsiaalkataloogide omaduste osas. Küsimustiku koostas Google Forms keskkonnas ja vastajad värbasin peamiselt „Lugemise väljakutse“ grupist Facebookis.

Küsitlusele vastajad pidasid kõige olulisemateks kataloogi omadusteks võimalust kataloogi telefonis või tahvelarvutis kasutada; märkida raamatute välja laenamist; raamatute kohta märkmete või arvustuste lisamist; ning eestikeelset kasutajaliidest. Neile nõudmistele vastab kõige paremini LibraryThing, kus on kõik need funktsioonid olemas.

See ei näi kokku sobivat praeguse käitumismustriga, kus LibraryThing kataloogi kasutajaid on mitu korda vähem kui Goodreadsil. Niisugust erinevust saab selgitada teistsuguse eesmärgiga – Goodreadsi kasutatakse just sotsiaalkataloogina ehk oma lugemiskogemuste jagamiseks, mitte isikliku raamatukogu kataloogimiseks. Selleks piisab Goodreadsi võimalustest.

Kuna tegemist oli esimese seda laadi uuringuga Eestis, siis vajaks see kindlasti kordamist ning laiendamist ka muudele isikliku raamatukogu haldamise meetoditele peale sotsiaalkataloogide, sealhulgas kogu paigutusele kui kogu haldamismeetodile.

SUMMARY

Personal library management using social cataloging sites

The goal of my thesis was researching options for managing personal libraries using social cataloging sites and to find the most suitable option.

To achieve that goal, I attempted to answer the following two questions:

1. What are readers' expectations of social cataloging sites?
2. Which of the current social cataloging sites is the best match for those expectations?

I used quantitative research methods in my thesis. I compared the functionality of five largest active social cataloging sites and then surveyed active readers to identify their preferences regarding social cataloging site features. The survey was composed in Google Forms and the participants were recruited mainly from the "Lugemise väljakutse" group on Facebook.

The respondents considered the following features as the most important: possibility to use the catalog on smartphones or tablets; keeping records of books that are lent out; adding notes or reviews to books; and having the user interface in Estonian. LibraryThing corresponds to all those requirements best, as it has all those features.

This appears to clash with the current behavior pattern, where the user count of LibraryThing is several times smaller than that of Goodreads. This difference can be explained by a different usage purpose – Goodreads is used primarily as a social cataloging site for sharing reading experiences, not for cataloging one's personal library. As a social cataloging site, Goodreads has sufficient features.

As this was the first study of its kind in Estonia, it needs repeating and extension to other methods of personal library management besides social cataloging sites, including the shelving system as a form of collection management.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Alwan, A. A. (2016). A Framework and Prototype for Personal Digital Library System. *International Journal of Soft Computing and Engineering (IJSCE)*, 6(4), 12-17.
- Brown, A. (1960). Rules for Making the Most of Your Personal Library. *College English*, 22(1), 37-39.
- Cutter, C. A. (1876). *Rules for a Printed Dictionary Catalogue*. Washington: Government Printing Office.
- Evans, R. (2019). My Own Private Library: A Peek Inside the Personal Library of a Librarian. *Georgia Library Quarterly*, 56(2).
- Ferguson, C. (2009). Technology Left Behind: Social Cataloging and the Library OPAC. *Against the Grain*, 21(1).
- Gardner, S. A. (2012). Cresting toward the Sea Change: Literature Review of Cataloging and Classification 2009-10. *Library Resources & Technical Services*, 56(2), 64-79.
- Hider, P. ja Steele, G. (2021). LibraryThing and Literary Works Revisited: Are Social and Library Cataloging Just as Complementary as they were a Decade Ago? *Library Resources & Technical Services*, 65(3), 113-125.
- Hider, P., Steele, G. ja Smeaton, A. (2021). Disciplinary Differences in Social Cataloging: A Comparison of LibraryThing Tagging of Works in Literature, History and Business. *Technical Services Quarterly*, 38(4), 367-376.
- Kerge, R. (2018). Miks on eestlasel maailma suurim koduraamatukogu? *Õhtuleht*, 20. oktoober. Kasutatud 21.04.2022, <https://elu.ohuleht.ee/902910/miks-on-eestlasel-maailma-suurim-koduraamatukogu>
- Klein, P. W. (1990). A Computer-Aided Personal Library Catalog. *Hispania*, 73(2), 550-553.
- Light, B., Burgess, J. ja Duguay, S. (2018). The walkthrough method: An approach to the study of apps. *New Media & Society*, 20(3), 881-900.

- Lu, C., Park, J.-r. ja Hu, X. (2010). User tags versus expert-assigned subject terms: A comparison of LibraryThing tags and Library of Congress Subject Headings. *Journal of Information Science*, 36(6), 763-779.
- Lund, W. B. ja Washburn, A. (2009). Patrons Cataloging? The Role and Quality of Patron Tagging in Item Description. *Proceedings of the Fourteenth National Conference of the Association of College and Research Libraries*, (lk 263-271). Seattle, Washington.
- Martines, F. (2010). LibraryThing, Shelfari, Anobii and the Others: Are Book Social Networks Suitable for Astronomy? *Conference: Library and Information Science in Astronomy (LISA) VI: 21st Century Astronomy Librarianship -- From New Ideas to Action*. Pune, 14.-17. veebruar (lk 260-266).
- Mohammadbeigi, F., Zarei, A. ja Isfandyari-Moghaddam, A. (2018). Identifying the Components of International Social Cataloging Sites in users and experts perspective. *Library Philosophy and Practice*.
- Peters, I. ja Stock, W. G. (2008). Folksonomy and information retrieval. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 44, 1-28.
- Sikora, J., Evans, M. D. ja Kelley, J. (2019). Scholarly culture: How books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies. *Social Science Research*, 77, 1-15.
- Silva, L. V., Laender, A. H. ja Gonçalves, M. A. (2005). A usability evaluation study of a digital library self-archiving service. *Proceedings of the 5th ACM/IEEE-CS Joint Conference on Digital Libraries (JCDL '05)* (lk 176-177). Denver: ACM.
- Spiteri, L. F. (2009). Social cataloguing sites: features and implications for cataloguing practice and the public library catalogue. *New perspectives for the organisation and dissemination of knowledge*. Valencia, 11.-13. märts (lk 769-785).
- Templeton, M. (2022). *The Deeply Personal Art of Organizing Your Books*. Tor.com. Kasutatud 21.04.2022, <https://www.tor.com/2022/01/20/mark-as-read-book-organization/>
- Ullah, I. ja Khusro, S. (2020). Social book search: the impact of the social web on book retrieval and recommendation. *Multimedia Tools and Applications*, 79, 8011-8060.

Vallentine, J. F. (1981). Developing a Useful, Personal Range Science Library. *Journal of Range Management*, 34(2), 159-160.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Tere! Olen Tartu Ülikooli infokorralduse eriala üliõpilane ja uurin, kas ja kuidas inimesed tahaksid oma kodust raamatukogu hallata - kirja panna, organiseerida ja nii edasi. Selleks soovin arvamusi, mida isiklikult raamatukataloogilt oodatakse.

Küsimustikule vastamine võtab aega umbes 5 minutit. Kõik küsimused küsimustikus on vabatahtlikud. Vastajad jäävad anonüümseks.

Teie sünniaasta

- Enne 1946
- 1946-1964
- 1965-1980
- 1981-1996
- 1997 või hiljem

Teie sugu

- Mees
- Naine
- Muu

Kõrgeim omandatud haridustase

- Põhiharidus või madalam
- Kutseharidus
- Keskkharidus (sealhulgas lõpetamata kõrgharidus)
- Kõrgharidus

Kas te töötate või olete töötanud mõnel infohaldusega seotud ametikohal (raamatukogutöötaja, dokumendihaldur vms.)?

- Jah
- Ei

Milliseid neist veebilehtedest kasutate, et enda loetavaid raamatuid jälgida? Kui mitte ühtegi, jätke küsimus vahele.

- Anobii
- Goodreads
- LibraryThing
- Libib
- StoryGraph
- Muu:_____

Kas olete kunagi tundnud vajadust oma kodust raamatukogu paremini organiseerida?

- Jah
- Ei

Järgnevalt mõned küsimused isiklike raamatute haldamise kohta. Kujutage ette, et soovite oma kodustest raamatutest kataloogi koostada. Palun hinnake, kui tähtsad järgnevad omadused kataloogil Teie jaoks on. Hinnake iga omadust skaalal ühest viieni, kus 1 on „üldse mitte oluline“ ja 5 on „Väga oluline“.

- Eestikeelne kasutajaliides
- Raamatute kohta märkmete või arvustuste lisamine
- Raamatute lisamine kataloogi triipkoodi või ISBN kaudu
- Raamatu välja laenamise märkimine
- Raamatute kataloogi hulgi lisamine (import)
- Raamatu füüsilise asukoha märkimine (millisel riiulil või millises toas see asub)
- Telefonis või tahvelarvutis kataloogi kasutamine
- Teiste lugejate arvustuste vaatamine
- Raamatu konkreetse trüki märkimine
- Teadaanded autori uutest raamatutest
- Raamatu formaadi märkimine (audioraamat, e-raamat, jne)
- Muu meedia kataloogi lisamine (CD-d, filmid jms)

Kui Teil on veel mõtteid või tagasisidet küsimustikule, võite kirjutada need siia.

Lisa 2. Hinnangute jaotus kataloogi omadustele

	Üldse mitte oluline	Väheoluline	Nii ja naa	Oluline	Väga oluline
Eestikeelne kasutajaliides	21,6%	12,4%	15,5%	19,5%	31%
Raamatute kohta märkmete või arvustuste lisamine	7,3%	10,6%	20,8%	32,9%	28,4%
Raamatute lisamine kataloogi triipkoodi või ISBN kaudu	26,1%	10,9%	16,8%	22,1%	24,1%
Raamatu välja laenamise märkimine	10,1%	9,9%	20%	23,3%	36,7%
Raamatute kataloogi hulgi lisamine (import)	27,9%	18,2%	25,6%	15,3%	13%
Raamatu füüsilise asukoha märkimine (millisel riiulil või millises toas see asub)	13,2%	11,7%	19,1%	27,7%	28,2%
Telefonis või tahvelarvutis kataloogi kasutamine	8,4%	5,1%	16,8%	28,2%	41,6%

	Üldse mitte oluline	Väheoluline	Nii ja naa	Oluline	Väga oluline
Teiste lugejate arvustuste vaatamine	18,1%	15,3%	24,7%	24,2%	17,8%
Raamatu konkreetse trüki märkimine	24,6%	19%	22,8%	19,3%	14,2%
Tedaanded autori uutest raamatutest	20,3%	17,8%	20,1%	29,2%	12,7%
Raamatu formaadi märkimine (audioraamat, e- raamat, jne)	16,5%	12,2%	18,5%	26,4%	26,4%
Muu meedia kataloogi lisamine (CD-d, filmid jms)	30,2%	16%	25,4%	20,6%	7,9%

Lisa 3. Sotsiaalkataloogide funktsionaalsus

	Anobii	Goodreads	LibraryThing	Libib	StoryGraph
Eestikeelne kasutajaliides	Ei	Ei	Jah	Ei	Ei
Raamatute kohta märkmete või arvustuste lisamine	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Raamatute lisamine kataloogi triipkoodi või ISBN kaudu	Osaline *	Jah	Jah	Jah	Jah
Raamatu välja laenamise märkimine	Ei	Ei	Jah	Jah**	Ei
Raamatute kataloogi hulgi lisamine (import)	Ei	Jah	Jah	Jah	Osaline****
Raamatu füüsilise asukoha märkimine (millisel riulil või millises toas see asub)	Jah	Jah	Jah	Jah	Ei
Telefonis või tahvelarvutis kataloogi kasutamine	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Teiste lugejate arvustuste vaatamine	Jah	Jah	Jah	Ei	Jah
Raamatu konkreetse trüki märkimine	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Teadaanded autori uutest raamatutest	Ei	Jah	Ei	Ei	Ei

	Anobii	Goodreads	LibraryThing	Libib	StoryGraph
Raamatu formaadi märkimine (audioraamat, e-raamat, jne)	Ei	Jah	Jah	Jah	Jah
Muu meedia kataloogi lisamine (CD-d, filmid jms)	Ei	Ei	Jah	Jah	Ei

* Anobii lubab teha ettepanekuid kataloogi uute raamatute lisamiseks, kuid administraatorid peavad need kinnitama, enne kui need kättesaadavaks muutuvad.

** Ainult tasulises versioonis.

*** StoryGraph pakub võimalust oma Goodreadsi lugemisajalugu importida.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Uwe Tallmeister,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Isikliku raamatukogu haldamine sotsiaalkataloogis“, mille juhendaja on Lilian Ariva, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Uwe Tallmeister

20.05.2022